

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психіатрії, психотерапії, загальної і медичної психології,
наркології та сексології

В. О. Курило

КЛІНІЧНА МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Львів
Видавець Марченко Т. В.
2020

УДК 616:159.9(075.8)

К93

*Рекомендовано Центральною методичною Радою
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Відомості про автора:

Віталій Олексійович Курило – д. мед. наук, професор кафедри психіатрії, психотерапії, загальної і медичної психології, наркології та сексології

Рецензенти:

Маркова Маріанна Владиславівна - д.мед.н., професор кафедри сексології, медичної психології, медичної і психологічної реабілітації ХМАПО МОЗУкраїни;

Асеева Юлія Олександрівна - к.психол.н. завідувач кафедри загально-наукових, соціальних та поведінкових дисциплін ПрАТ «ВНЗ«МАУП»Одеський інститут.

Курило В. О.

К93 **Клінічна медична психологія** : навчальний посібник / В. О. Курило.
– Львів : Видавець Марченко Т. В., 2023. – 348 с.

ISBN 978-617-7937-15-8

УДК 616:159.9(075.8)

У даному навчальному посібнику детально висвітлені вікові особливості особистості. Особливо детально описані психічний розвиток дітей до вступу у школу та осіб молодшого шкільного віку, психологічні особливості підліткового та юнацького віку, що робить даний посібник актуальним не лише для студентів, що навчаються за програмою «Лікувальна справа», а й для тих, що навчаються за програмою «Педіатрія».

Послідовно висвітлені питання психології людських взаємовідносин, особистості і хвороби, психогенних та психосоматичних захворювань, реагування особи на наявність соматичного захворювання, психології вмирання та суїцидальної поведінки. Детально описані основні форми психологічної взаємодії між лікарем і хворим, типи особистості хворого та ефективність психологічного контакту із ним, наведено основні напрями психотерапії та сформовано засади психокорекційної діяльності, показані психологічні аспекти психогієни та психопрофілактики.

Навчальний посібник призначений для студентів медичних вузів, лікарів-інтернів, психологів, психіатрів, лікарів загальної практики-сімейної медицини та інших спеціальностей.

ISBN 978-617-7937-15-8

© В. О. Курило, 2023
© Видавець Марченко Т. В., 2023

ЗМІСТ

Передмова	7
-----------------	---

ЧАСТИНА 1

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ І ВІКОВА КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ	9
--	---

Розділ 1

ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ	9
--------------------------------------	---

Предмет і методи вікової психології	9
---	---

Поняття віку в психології	11
---------------------------------	----

Вікова еволюція мозку і психіки	12
---------------------------------------	----

Основні теорії дорослішання	15
-----------------------------------	----

Вітчизняні концепції розвитку психіки	18
---	----

Розділ 2

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДО ВСТУПУ У ШКОЛУ	26
--	----

Психічний розвиток дитини від народження до кінця першого року життя.....	27
---	----

Раннє дитинство (переддошкільний період)	33
--	----

Дошкільний період	40
-------------------------	----

Розділ 3

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА	46
--	----

Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку	47
---	----

Основні психологічні проблеми періоду входження в школу.....	48
--	----

Адаптація дитини до школи.....	50
--------------------------------	----

Психологічні проблеми власне молодшого шкільного віку.....	51
--	----

Антидисциплінарна поведінка (важковиховуваність).....	55
---	----

Схема обстеження дитини при скаргах на труднощі адаптації до школи.....	55
---	----

Розділ 4

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКОВОГО І ЮНАЦЬКОГО ВІКУ	59
--	----

Загальна характеристика періоду дорослішання.....	59
---	----

Психологічний розвиток підлітка і юнака.....	61
--	----

Фізичний розвиток і дорослішання	66	
Сексуальний розвиток і дорослішання.....	75	
Інтелектуальний розвиток і дорослішання.....	80	
Соціальний розвиток і дорослішання	82	
Розділ 5		
ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОЇ АКТИВНОСТІ		
В ЗРІЛОМУ І СТАРЕЧОМУ ВІЦІ	89	
Психологія періоду дорослості	89	
Старіння і психологія старості.....	93	
ЧАСТИНА 2		
ОСОБИСТІТЬ І СУСПІЛЬСТВО: ПСИХОЛОГІЯ		
ЛЮДСЬКИХ ВЗАЄМВІДНОСИН	103	
Розділ 6		
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ПСИХОЛОГІЇ ВЕЛИКИХ		
СОЦІАЛЬНИХ ГРУП	103	
Соціальна психологія як наука.....	103	
Стийкі великі соціальні групи	107	
Стихійні групи.....	110	
Масові соціальні рухи.....	113	
Розділ 7		
ПСИХОЛОГІЯ МАЛОЇ ГРУПИ		116
Класифікація малих груп	118	
Структура і феноменологія малої групи	122	
Етапи і моделі розвитку малої групи	125	
Механізми групової динаміки	129	
Лідерство і керівництво в малих групах	130	
Ефективність діяльності групи	133	
Групова терапія.....	136	
Розділ 8		
ЗАКОНОМІРНОСТІ СПІЛКУВАННЯ І ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДЕЙ		143
Психологічні і суспільні відносини	143	
Спілкування і його структура	144	
Комунікативний бік спілкування	145	
Інтерактивний бік спілкування.....	150	
Перцептивний бік спілкування.....	155	

ЧАСТИНА 3

ОСОБИСТІТЬ І ХВОРОБА 159

Розділ 9

ПСИХОГЕННІ ЗАХВОРЮВАННЯ 159

Вчення про психічну травму..... 161

Фрустрація..... 163

Мотиваційні конфлікти..... 167

Механізми психологічного захисту..... 169

Психогенні нервово-психічні захворювання..... 171

Розділ 10

ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ 184

Визначення і питання класифікації 184

Історія вивчення проблеми психосоматичних взаємозв'язків 187

Психодинамічні концепції і «гіпотеза специфічності»
психологічних чинників в генезі психосоматозів 189

Стрес і «неспецифічність» ролі психосоціальних чинників
у генезі психосоматозів 193

Психосоматичний підхід в медицині, психологічні аспекти
діагностики і терапії психосоматичних захворювань 200

Розділ 11

СОМАТИЧНІ ЗАХВОРЮВАННЯ: ВНУТРІШНЯ

КАРТИНА ХВОРОБИ 209

Внутрішня картина здоров'я..... 209

Вплив хвороби на психіку людини..... 212

Внутрішня картина хвороби..... 215

Типи реакції на хворобу..... 218

Амбівалентність ставлення хворого до хвороби..... 221

Переживання хвороби у часі 222

Вікові особливості внутрішньої картини хвороби 223

Розділ 12

ПСИХОЛОГІЯ ВМИРАННЯ 226

Поведінка і суб'єктивні переживання вмираючих..... 226

Стан свідомості в момент смерті 231

Термінальний хворий і якість його життя..... 237

Розділ 13

СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА 242

Психологічні особливості особистості суїцидента 246

Діагностика суїцидальної поведінки 249

Постсуїцидальний стан.....	254
Питання психотерапії і психопрофілактики суїцидальної поведінки	255
ЧАСТИНА 4	
ЛІКАР І ХВОРИЙ: ПСИХОЛОГІЯ ЛІКУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	258
Розділ 14	
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОВСЯКДЕННОЇ ЛІКУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	258
Лікар як особистість і питання професійної придатності до медичної діяльності	259
Хворий і його образ «ідеального лікаря».....	272
Особистість хворого і ефективність психологічного контакту з ним.....	274
Методики встановлення психологічного контакту	276
Техніки активного слухання	276
Бесіда: загальна структура.....	284
Основні форми психологічної взаємодії між лікарем і хворим	290
Характер захворювання і тип контакту	292
Розділ 15	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПСИХОТЕРАПІЇ	303
Співвідношення різних видів психологічної допомоги	303
Симптоматична і патогенетична психотерапія.....	307
Психодинамічний напрям в психотерапії	314
Гуманістичний (екзистенціально-гуманістичний, феноменологічний) напрям в психотерапії	316
Поведінковий напрям у психотерапії	319
Особистісно-орієнтована (реконструктивна) психотерапія	321
Розділ 16	
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОГІГІЄНИ І ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ	326
Основи психогігієни.....	326
Основні завдання психопрофілактики	336
Правильні відповіді до тестових завдань	342
Алфавітний покажчик	343
Рекомендована література	346

Навчальне видання

Курило Віталій Олексійович

КЛІНІЧНА МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Навчальний посібник

Підписано до друку 20.11.2020 р.
Формат 60×84/16. Папір друк. № 2. Гарнітура Minion Pro.
Умовн. друк. арк. 20,23. Тираж 300 прим.

Видавець Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел. +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року,
видане Державним комітетом телебачення і радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.